

Capitolul VII

Norma juridică contravențională

§7.1. Noțiunea și structura normei contravenționale

Norma juridică este elementul primar al sistemului de drept, ce alcătuiește întregul labirint juridic. La rândul lor, normele se grupează în instituții de drept, instituțiile - în subramuri sau în ramuri de drept, ramurile - în părți ale sistemului (drept public și drept privat), iar părțile - în sisteme.

Astfel, norma juridică reprezintă o categorie centrală a ramurii de drept, iar de aici rezultă și importanța cercetării ei sub toate aspectele.

În literatura juridică conceptul este conturat evocându-se că "Norma juridică ca element constitutiv al dreptului este o regulă de conduită, instituită de puterea publică sau recunoscută de aceasta, a cărei respectare este asigurată, la nevoie, prin forța coercitivă a statului"⁶⁵.

Căutându-se o asemănare, norma juridică este comparată cu o celulă primară sau cu un atom al sistemului de drept⁶⁵.

Fiind o sinteză a opiniilor doctrinare, conchidem că norma juridică contravențională este o regulă de conduită, înscrisă în legea contravențională, care, prin conținutul și structura ei specifică, reglementează raporturile de drept contravențional ce se nasc prin săvârșirea contravenției. Aceste norme reglementează relații sociale de protecție socială, ele prevăd fapte periculoase pentru valorile sociale și le interzice prin aplicarea sancțiunii contravenționale. Norma contravențională este o normă de contravenționalizare a faptelor cu pericol social.

Norma juridică contravențională are caracter general și impersonal, ceea ce înseamnă că ea prescrie o conduită, un comportament standard, adresându-se difuz și impersonal la cunoștință destinatarilor săi.

Norma juridică contravențională are un caracter obligatoriu, ceea ce înseamnă că ea beneficiază de garanții exterioare în cazul săvârșirii contravenției, garanții oferite de stat, pentru a fi aduse la îndeplinire, aplicându-se în mod legal forța coercitivă a organelor competente. Obligatorivitatea normei contravenționale mai înseamnă că aceasta se aplică imediat, continuu și ne-

64

Ioan Ceterchi, Ion Craiovan, *Introducere în teoria generală a dreptului*, București, All, 1993, P-

65 35-

А. Б. Вепчеров, *Теория государства и права*, Москва, Новый Юрист, 1998, с. 430.

condiționat din momentul intrării în vigoare în vederea prevenirii și reprimării contravenției.

Norma juridică contravențională are un caracter tipic. Ceea ce înseamnă că ea impune subiectelor de drept contravențional o conduită-tip prin care încearcă să desăvârșească procesul de socializare a membrilor societății în scopul respectării și apărării valorilor ocrotite de legea contravențională.

Norma juridică contravențională are caracter intersubiectiv, ceea ce înseamnă că ea implică subiectelor raportului contravențional ideea de reciprocitate. Obligația unui subiect de drept contravențional față de alt subiect implică o limitare a acțiunilor lor, o limitare care favorizează ordinea de drept și care indică responsabilitatea fiecăruia pentru a fi respectată legea contravențională.

Structura normei juridice reprezintă structura ei internă, forma ei internă, modul de legătură și ordonarea elementelor sale componente, precum și forma exterioară de exprimare a conținutului ei.

Norma juridică contravențională are structură logico-juridică și structură tehnico-juridică.

Norma juridică contravențională are o structură formată din trei componente (trihotomie). Sub aspect intern, ea formează structura logico-juridică compusă din trei elemente: *ipoteză, dispoziție și sancțiune*.

Ipoteza cuprinde descrierea condițiilor și împrejurărilor în prezența cărora se desfășoară dispoziția, precum și subiectele și calitatea lor.

Dispoziția prevede conduita în prezența ipotezei date, adică stabilește drepturile și obligațiile subiectelor vizate de ipoteză.

Sancțiunea reprezintă consecințele ce apar în cazul nerespectării dispoziției normei contravenționale.

Spre exemplu, norma prevăzută în articolul 87' din CCA privind încălcarea gravă a regulilor de vânatoare este compusă din:

- ipoteză - locurile interzise, termenele interzise, cetățenii și persoanele cu funcții de răspundere;
- dispoziție - încălcarea gravă a regulilor de vânatoare, vânatul fără autorizație, cu unelte sau prin metode interzise, precum și încălcarea sistematică a altor reguli de vânatoare;
- sancțiune - atrage după sine aplicarea unei amenzi cetățenilor în mărime de până la cinci salarii minime și persoanelor cu funcții de răspundere până la 20 de salarii minime cu confiscarea armelor și a altor unelte de vânatoare care se află în proprietatea personală a contravenientului ori privarea de dreptul la vânatoare pe un termen de până la trei ani cu confiscarea armelor și a altor unelte de vânatoare.

Structura normelor contravenționale, fie că este o normă generală sau una specială, cuprinde elementele indispensabile din care rezultă, direct sau indirect, conduita impusă participanților în cazul realizării situației de fapt indicate în ipoteză și sancțiunea care intervine ca element de constrângere în caz de nerespectare a dispoziției din normă, de natură să asigure o eficiență acțiune a legii contravenționale în lupta împotriva fenomenului contravențional.

De regulă, numai normele contravenționale speciale au în structura lor cele trei părți, deoarece ele sunt norme de contravenționalizare a faptei și, prin esența lor, relevă dreptul statului de a trage la răspundere și a sancționa persoana vinovată în baza procedurii contravenționale.

Normele contravenționale generale nu au în structura lor cele trei părți, deoarece ele nu cuprind reguli de conduită a persoanelor în societate, ci consacră reglementări privitoare la contravenție, sancțiune și răspundere contravențională în general, precum și instituții juridice legate de acestea.

Aplicarea normei contravenționale generale nu se poate face independent de normele speciale de contravenționalizare, ci numai prin mijlocirea acestora. Spre exemplu, răspunderea minorilor (art. 13 CCA), persoana cu funcții de răspundere (art. 14 CCA) și altele se întregesc cu norme din partea specială a CCA sau din alte acte normative, prin care sunt contravenționalizate anumite fapte.

După structura tehnico-juridică, normele dreptului contravențional sunt sistematizate sub formă de părți, titluri, capitole, articole, alineate etc. CCA prevede o asemenea structurare a normelor contravenționale.

Dacă ipoteza, dispoziția, sancțiunea alcătuiesc structura internă și stabilă a normei contravenționale, construcția ei tehnico-legislativă formează structura externă și dinamica acesteia, prin urmare, ultima se referă la forma exterioară de exprimare a conținutului normei contravenționale, la redactarea ei, care trebuie să fie clară, concisă, concretă.

§7.2. Sistemul normelor juridice contravenționale

Clasificarea normelor juridice contravenționale într-un sistem are o importanță mare, deoarece ajută la identificarea grupei de norme din care face parte fiecare normă contravențională, la înțelegerea caracterului, conținutului și zonei de acțiune a diferitelor norme contravenționale și ajută la corecta interpretare și aplicare a legii contravenționale.

Normele juridice contravenționale se clasifică după diferite criterii:

1) *după conținutul și sfera de aplicare* -

a) norme generale, cuprinse în partea generală a CCA. Prin normele res-

- pective se stabilesc principiile fundamentale ale legii contravenționale și instituțiile legate de ea;
- b) norme speciale, cuprinse în partea specială a CCA. Prin normele respective sunt definite componentele de contravenții cu sancțiunile corespunzătoare acestora;
 - c) norme procesuale, cuprinse în partea procedurală a CCA. Prin normele respective se stabilesc principiile, competența și noțiunea de procedură în cazurile cu privire la contravențiile administrative și instituțiile legate de aceasta;
 - d) norme excepționale, cuprinse în acte normative, ce reglementează relațiile sociale apărute în mod excepțional - în timpul unor calamități naturale, catastrofe, epidemii, epizootii etc.
- 2) *după natura dispoziției normei* -
- a) norme prohibitive, prin care se impune o interdicție, oprind comiterea acțiunii indicate în normă sub sancțiune (art. 51 CCA - sustragerea în proporții mici din avutul proprietarului);
 - b) norme onerative, prin care se impune o anumită obligație care, neîndeplinită, constituie contravenție (art. 174 CCA - nesubordonarea cu rea-voință dispoziției sau cererii legitime a reprezentantului poliției);
 - c) norme permissive, prin care se propune subiectelor raportului contravențional libertatea de a se beneficia sau nu de un drept (art. 273 CCA - dreptul de a ataca decizia asupra cazului cu privire la contravenția administrativă).
- 3) *după structura logică* -
- a) norme unitare, care cuprind toate elementele unei norme (ipoteză, dispoziție, sancțiune), de exemplu, art. 174⁶CCA - ultragierea poliției;
 - b) norme divizate, care nu au structură completă (art. 92 CCA - încălcarea regulilor de ocrotire și folosire a monumentelor de istorie și cultură);
- 4) *după gradul de determinare a sancțiunii* -
- a) norme cu sancțiuni absolut determinate, care prevăd atât natura, cât și cuantumul sancțiunii (art. 134, alin. 3 CCA - "Ducerea copiilor în vârstă de la cinci la zece ani în transporturi fără bilet sau fără achitarea taxei însoțitorului transportului atrage după sine aplicarea unei amenzi în proporție de V4 din amenda stabilită pentru călătoria fără bilet a unui pasager adult");
 - b) norme cu sancțiuni relativ determinate, care stabilesc natura sancțiunii și două limite ale acesteia - minimă și maximă (art. 161¹ - "încălcarea regulilor de decontare a mijloacelor bănești atrage amendă persoanelor

- cu funcție de răspundere în mărime de la 20 la 50 salarii minime”);
- c) norme cu sancțiuni alternative, în care figurează două sau mai multe sancțiuni principale (art. 200⁷CCA - “Manifestarea lipsei de respect față de judecată atrage amendă de până la 25 salarii minime sau arest administrativ de până la 15 zile”);
 - d) norme cu sancțiuni cumulative, în care se prevăd una sau mai multe sancțiuni principale și una complementară (art. 193, alin.10 CCA - sancțiunea prevede: amendă de până la 25 de salarii minime pentru persoane fizice și de până la 75 de salarii minime pentru persoane cu funcții de răspundere, cu confiscarea mărfurilor și obiectelor care constituie obiectul încălcării, precum și a mijloacelor de transport și a altor mijloace destinate pentru transportarea și tăinuirea acestora).

O lege contravențională modernă, suplă, bine sistematizată și cu formulări impecabile presupune, în primul rând, existența unor norme complete și unitare, care să excludă confuziile și interpretările eronate.